

10. Społeczeństwo jako organizm. Na czym teoria ta zasadza się i jak rozwijała się. Istnienie różnych osobników w przyrodzie. Stosunek niższych osobników do wyższych. Teorie anarchistyczne (antagonizm pomiędzy jednostką a społeczeństwem). Teorie społecznikowskie (solidarność jednostki z społeczeństwem).

Spencer: Zasady socjologii (część pierwsza tomu II).

Espinas: Społeczeństwa zwierzęce (pierwsze rozdziały części II).

Haeckel: Generelle Morphologie (odpowiednie części tomu I).

Михайловскій: Органъ, недѣлимое и общество

„ Борьба за индивидуальность.

Krasiński: Organizm biologiczny a społeczny; Czy społeczeństwa cywilizowane są organizmami? Dusza społeczna (w dod. do „Prz. Tyg.“ z 1885).

11. Darwinizm społeczny. Jest on dawnym manchesteryzmem, przybranym w szaty biologiczne. Przedstawienie istniejących kierunków. „Arystokracja ducha“.

Spencer: Jednostka a państwo.

Lange: Kwestya społeczna (odpowiednie rozdziały).

Михайловскій: Теорія Дарвина и общественная наука.

Krzywicki: Arystokracja ducha „Prz. Tyg.“ 1886.

12. Wpływ idei na rozwój społeczny. Materyalistyczne pojmowanie dziejów. Rozwój społeczny urzeczywistnia jedynie żądania dojrzewających sił wytwórczych. Wzajemny udział uczucia i myśli w ewolucji społecznej. Człowiek jest bezsilny w wytwarzaniu nowych ustrojów, jeśli nie dojrzeją w społeczeństwie odpowiednie warunki.

Lippert: Kulturgeschichte der Menschheit (streszczenie w dodatkach do „Prz. Tygod.“ z 1887).

Engels: Dühring's Umwälzung der Wissenschaft (bardzo ważne, zwłaszcza część II).

Ward: Dynamic Sociology (streszczenie w „Ruskiej Myśli“ 1889 w listopadzie i grudniu).

Krzywicki: Idea a życie (dod. do „Prz. Tyg.“ 1888).